

REDNO LETNO POROČILO DRŽAVNE KOORDINATORICE ZA RAZVOJ PALIATIVNE OSKRBE SLOVENIJE 2018

PRIPRAVILA: mag. Mateja Lopuh, dr. med. , spec. anest in reanimatologije,

Sekretarka na MZ

S Sklepom o imenovanju državne koordinatorke paliativne oskrbe (DKPO) iz dne 1.1.2016 sem prevzela opravljanje te funkcije v okviru 20% redne zaposlitve kot sekretarka na Ministrstvu za zdravje.

V letih 2016-2018 so bile izvedene številne aktivnosti namenjene razvoju mreže, kot izhaja iz Državnega programa.

V okviru Delovne skupine za spremljanje in izvajanje nacionalnega programa za razvoj paliativne oskrbe so bile pregledane dosedaj izvedene aktivnosti iz Akcijskega načrta in postavljene osnove za postavitev novega akcijskega načrta za obdobje 2018 -2021.

Od postavljenih prioritet smo dosegli imenovanje nacionalnega koordinatorja in oblikovanje Inštituta za paliativno medicino in oskrbo pri MF Univerze v Mariboru. Ugotovili smo, da je bolje kot posamezniki, da regijsko koordinacijo prevzamejo mobilni timi (prednost: poenotenje nalog).

Izpeljani predlogi po posameznih ravneh:

A. PRIMARNA RAVEN

- Aktivna telefonske številka, kamor se lahko obračajo svojci in bolniki pa tudi strokovni delavci je dostopna v skoraj vseh regijah, vendar ne povsod kot 24 telefonska številka. Tako odzivnost zagotavlja trenutno samo Mobilna paliativna enota Gorenjske.
- Dostopnost patronažne službe še ni v vseh regijah dostopna po ključu 24/7 . Organizacija delovnega časa patronažne službe se ureja preko Zveze zbornice.
- Veliko DSO je aktivno pristopilo k vpeljavi paliativnega pristopa v domsko varstvo. Izvedena so bila brezplačna predavanja in delavnice s strani DKPO (DSO Viharnik, Škofja Loka, Preddvor, Postojna, Radovljica, Topolšica, Thermana Laško, Velenje, Dravograd, Idrija, Cerklje). Pripravljen je program usposabljanja za negovalno osebje DSO v zvezi z učenjem paliativnega pristopa. Nekateri DSO so pristopili tudi k izobraževanju bolničarjev negovalcev in strežnikov. Poseben program bo stekel preko projekta MORENA v sklopu Srednje zdravstvene šole Ljubljana
- Za potrebe priprave priporočil za vodenje bolnika v paliativni oskrbi v domačem okolju je DKPO sodelovala na treh delavnicah za oblikovane Strategije razvoja primarne dejavnosti in v posameznih ZD (Radovljica, Kranj, Škofja Loka, Medvode). V okviru priprave Strategije se izvršujejo tudi druge zahteve iz DP PO (znižanje glavarinskih količnikov, finančno ovrednotenje hišnega obiska)

- Ciljano je potekalo izobraževanje zdravnikov NMP (vodja DKPO) (Poljče pri Begunjah, februar 2016 in ZD Ljubljana na treh zaporednih šolanjih preko celega leta) s ciljem predstavljanja in učenja smernic za obvladovanje simptomov napredovale bolezni v domačem okolju. Izobraževanju iz paliativnih vsebin je bila posvečena celotna šole Urgence.
- Leta 2018 je bil izoblikovan je program učenja obvladovanja simptomov napredovale bolezni, ki je bil izveden v ZD Kranj, ZD Trebnje, ZD Ptuj.
- Koordinacijo oskrbe otrok v paliativni mreži še vedno vodi in organizira Klinika za pediatrijo. Z letom 2018 smo v okviru Državne koordinacije združili obe veji, tako pediatrično kot odraslo populacijo. Organizirano je bilo dvodnevno tematsko izobraževanje za pediatre z mednarodno udeležbo. Načrtujemo redno neprekinjeno izobraževanje za pediatre na Pediatrični kliniki Ljubljana.

B. SPECIALISTIČNA RAVEN

- Na številnih sestankih DKPO s predstavniki posameznih kliničnih strok smo se zavzeli za vključitev načel paliativnega pristopa v vse obstoječe smernice in vodila (nevrologija, nefrologija, kardiologija, bolezni srca in ožilja)
- Posebej smo začeli oblikovati priporočila za odločanje ob koncu življenja in DKPO je sodelovala na predavanjih za predstavitev in vpeljavo paliativnega pristopa v intenzivne enote in tudi na modulu Etika
- Vse bolnišnice še niso pristopile k oblikovanju oddelkov za paliativno oskrbo, bolniki ležijo na negovalnih oddelkih, kar je povsem sprejemljiva rešitev, v kolikor je zagotovljena timska obravnava. V načrtu je zahteva za vse bolnišnice, da oblikujejo službo za paliativno dejavnost, v okviru katere bi delovali tudi mobilni paliativni timi.
- Trenutno ima samo Onkološki inštitut ESMO akreditacijo

C. VZPOSTAVITEV MOBILNIH PALIATIVNIH ENOT

Državni program predvideva vzpostavitev mobilnih paliativnih enot, ki bodo povezovala primarno in sekundarno/terciarno raven in skrbele za varen in neprekinjen prehod bolnika v domače okolje, če je taka oskrba možna. Mobilne enote so regijsko opredeljene, po ključu ena mobilna enota 100-150.000 prebivalcev. Za Slovenijo se predvideva 20 takih enot. Mobilne paliativne enote predstavljajo specializirano paliativno dejavnost in so vezane na sekundarni/terciarni nivo.

DKPO je naredila finančno oceno delovanja take enote in predstavila prednosti dela. Po številnih sestankih na DZV in z ZZS smo uspeli doseči dogovor in vključiti prvih 7 enot, ki bodo nastajale postopoma, v sistemski način financiranja. Končni predlog je oblikovala ZZS.

Pri oblikovanju predloga smo sodelovali s koordinatorji iz avstrijske Koroške in Štajerske in Bavarske in se udeležili tudi sestankov mešanih komisij za mednarodno sodelovanje na Brdu in v Ljubljani. Na zadnjem sestanku v Grazu – novembra 2018 smo dorekli način sodelovanja

z avstrijsko Štajersko v smislu izmenjave praktičnih izkušenj in vključevanja v delo mobilnih enot.

Trenutno deluje v Sloveniji ena mobilna enota pri SB Jesenice, ki se financira iz sredstev bolnišnice, ne črpa pa še sredstev zagotovljenih v Splošnem dogovoru. Formalni pogoji za ustanavljanje so dani vsem bolnišnicam.

Pripravlja se prenova obračunskega modela storitev za delo mobilnih paliativnih enot.

D. FORMALNO IZOBRAŽEVANJE

- Formalno izobraževanje za medicinsko in negovalno osebje poteka od leta 2011 – nosilec šolanja je Slovensko združenje paliativne in hospic oskrbe, ki je 60 urni kurikulum temeljnega šolanja ,prevzelo po priporočilih krovnega združenja EAPC (Evropsko združenje paliativne oskrbe). Kurikulum je potrdilo tudi Slovensko zdravniško društvo kot zadosten za pridobitev diplome Dodatnih znanj za zdravnike.

Leta 2018 sta bili organizirani dve šolanji. Ob koncu leta je bil program preoblikovan, prenovljen, dopolnjen tudi z aktualnimi vsebinami.

Predvidoma bosta dve šolanji letno: v Ljubljani in Mariboru.

- Posamezne poklicne skupine so bile še po simpoziju na Brdu pozvane, da pripravijo kurikula za nadaljevanje in izpopolnjevanje: v letu 2016 Inštitut v Mariboru ni obravnaval predlogov šolanja, tako da bodo skupine ponovno pozvane k oblikovanju programov
- V Sloveniji je predvidena subspecializacija iz paliativne oskrbe kot Posebna znanja, ki jih priznava Slovensko zdravniško društvo
- V fazi prenove specializacij smo s koordinatorji za specializacije dosegli uvrstitev paliativnih vsebin v temeljne klinične predmete: interno medicino in družinsko medicino. V programu specializacije iz urgentne medicine bo omogočeno tudi kroženje specializantov v okviru mobilne enote.
- Dosegli smo vključitev vsebin iz paliativne oskrbe v program priprave na strokovni izpit in eno izpitno vprašanje
- Spletni izobraževalni portal naj bi zaživel v okviru SZD – SZPHO. Prve vsebine so bile že poslane.
- pripravljene so vsebine za spletno učenje Moodle, ki ga organizira oOdbor za izobraževanje pri ZZS
- Slovenija sodeluje v mednarodnih projektih – oblikovanje EAPC Atlasa paliativne oskrbe

- Inštitut za paliativno medicino in oskrbo v Mariboru je pridobil program Last Aid, za učenje obvladovanja simptomov v zadnjem obdobju življenja

-

E. IZOBRAŽEVANJE JAVNOSTI

- V Sloveniji redno potekajo aktivnosti v povezavi s svetovnim dnevom hospica. Takrat se organizirajo predavanja za laično javnost. V 2018 je bil osrednji dogodek v Štihovi dvorani pod naslovom Moč besede.
- Ponovno je bil predstavljen projekt Metulj, prenovljena je bila spletna stran in ažurirani podatki – oktobra 2018.

F. FINANCIRANJE

ZZZS je odobrila financiranje večine paliativnih storitev, beležijo se paliativni hišni obiski, oblikovane so storitve mobilne enote. Plačana je tudi oskrba paliativnih bolnikov na negovalnih oddelkih.

Obstoječi obračunski modeli ne zadoščajo za pokritje stroškov dela mobilnih enot, tako da je potrebna prenova teh modelov. Prva dogovarjanja so že stekla preko ZZZS.

G. SODELOVANJE Z DPOR

DKPO je bila povabljena na letni srečanja za program DPOR. Letos je bilo organizirano srečanje Na Stičišču, ki je bilo posvečeno onkologiji.

H. ČASOVNICA 2019

- Oblikovanje zaključkov Delovne skupine
- Imenovanje nadzornega sveta programa DP PO
- Izdelava novega Akcijskega načrta ZA obdobje od 2019-2022
  - a. Pravilnik o delu mobilnih timov
  - b. Vzpostavitev službe za paliativno oskrbo na sekundarni in terciarni ravni
  - c. Kazalniki kakovosti za spremljanje dela teh timov
  - d. Vključitev načel paliativnega pristopa v vsa klinična priporočila
  - e. Sodelovanje z vsemi obstoječimi sekcijami in strokovnimi društvi
  - f. Povečanje obsega dela in pridobitev raziskovalnih projektov za Inštitu za paliativno medicino in oskrbo pri UM Maribor

- g. Vključitev izobraževanj za prostovoljce
  - h. Povezovanje z delom KME
  - i. Sodelovanje z društvi bolnikov in drugimi prostovoljci
- Akreditacija: možni sta dve akreditaciji: ESMO za onkologijo in paliativno oskrbo in Joint COmmission.
  - Povezava med paliativno oskrbo in dolgotrajno oskrbo: zagotoviti vstopni prag za mlajše, neozdravljivo bolne posameznike
  - Vključiti paliativno oskrbo v zakonsko podlago kot storitev, ki je plačljiva v celoti iz OZZ

ZAKLJUČEK:

V letu 2018 smo dosegli strinjanje večine deležnikov z predlagano organizacijsko strukturo paliativne oskrbe iz Državnega programa.. Program za delo mobilne paliativne enote je vključen v Splošni dogovor 2018. Bolnišnice lahko pristopijo k pridobivanju tega programa.

Na nivoju izobraževanje smo dosegli vključitev paliativnih vsebin v prenovi specializacij iz interne medicine, urgentne medicine in družinske medicine.

Paliativne vsebine so vključene v obvezen program izobraževanja za vse zdravnike pred strokovnim izpitom in v sam strokovni izpit.

Začeli smo z pripravo kliničnih priporočil za vse klinične specialnosti. Izdelana pa so že za demenco , sladkorno bolezen in onkologijo.

Inštitut za paliativno medicino in oskrbo je pridobil mednarodni program Last Aid. Načrtuje se še več raziskovalnih projektov.

Nov Akcijski načrt 2019 -2022 bo objavljen konec aprila.

